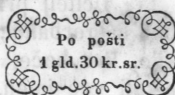

GLASNIK SLOVENSKI.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj : A. Janežič.

Št. 8.

V Celovcu 15. oktobra 1858.

2. zv.

Podgorskemu.

(Spisal Fr. Cegnar.)

Pomlad zbudila
Se je vesela,
Ondi pod goro
Tica zapela.

Nogo je vstavljal
Potnik stermeči,
Serce napajal
V pesmi doneči.

Cvete še pomlad —
Lepše ne more; —
Kaj da ne poje
Tica spod góre?

Jeperški učitelj.

(Spisal S. Jenko.)

Ljudje navadno pravijo: Navada železna srajca; jeperški učitelj pa je nasproti terdil: navada svilena srajca. „Ko bi bila“, jo je večkrat zastavil, „moja navada, si ga vsak dan poliček privošiti, železna srajca, davno bi jo bil že slekel; ker se mi pa toliko prilega, da ne vem kaj, jo rad namakam in spiram, dokler se mi mošnja popolnoma ne vsuši.

V razjasnjenje moram pristaviti, da njemu, ki sem ga jaz učitelja imenoval, marsikdo v vasi ni drugači rekal, kakor mežnar. Šola se je namreč na Jeperci že kakih deset let sem res začela, pa se je vselej tudi čez dobrih štirinajst dni že končala, tako da je bil učitelj le nekatere dni v letu res učitelj. Farmani so terdili, da je učitelj tega kriv; učitelj pa je stariše dolžil, da otrok, ki prostovoljno nočejo v šolo, noter ne silijo. Kdo je imel prav, ni lahko reči; ali gotovo je, da je bilo to otrokom všeč in učitelju ne navkriž.

„No gospod šolmošter“, reče Cvirnar, se nasmeji in za zeleno baržunasto kapico prime, kakor je imel staro navado „ali jo bomo dans spet opirali?“

„In zakaj neki dans ne, kaj je dans zjutrej morebiti solnce pozabilo iz-za gore priti?“

„Prav imate, vam nikoli odgovora ne zmanjka“, se smeji kerčmar, „jaz sem le mislil, da bi vas vtegnilo dans kaj zadržati.“

Med tem pogovorom obesi učitelj svoj klobuk na kljuko poleg ure, in se usede k manjši mizi, peči nasproti. Tega kraja morebiti še nobenkrat ni premenil z drugim, kar je Cvirnarjev navaden gost, to je, celih trideset let.

Učitelj pri zadnjih kerčmarjevih besedah glavo podpre, lice še bolj nagerbanči, počasi z glavo pokima in reče: „Res je, naj reče kdo, kar hoče, velika zguba nas je zadela; takega gospoda ne bomo nikoli več imeli, kakor so bili rajnki gospod fajmošter, Bog jim daj večni pokoj! Ali ni res, kar pravim?“ pristavi obrnjen k majhnemu suhemu možicu, ki ravno v hišo stopi, se učitelju nasproti usede in h kerčmarju obrnjen pravi; „En frakelj mi ga boš dal Tone“, in bolj na tiho pristavi: „pa mi ga boš upal dans.“

„To je tako gotovo, kakor ne vem kaj“, odgovori suhi mož. „In dasiravno gospodu ni dopadla suknja, ki sem jo jim naredil pred kakimi desetimi leti, in so si pozneje vse v mestu dajali napravljati; vendar moram reči, da sem gospod Fronca zmirej spoštoval in da bi se bil dans skorej zjokal, ko je zvon zaklenkal, in ko je Janez domú pritekel ter mi povedal, da fajmošter so umerli.“

„Kako si jo jim pa tudi naredil,“ se smeji Cvirnar, ki frakelj prednj postavi, „jaz sem bil enkrat pri gospodu, ko so jo ravno na sebi imeli, (iz hiše bi si tako ne bili upali v nji), in skorej me je smeh posilil, dasiravno sem pred gospodom fajmoštrom stal. Kolar jim je stal do srede glave, saj bi še klobuka ne bili mogli nositi; rokavi so bili tako ozki in kratki, kakor bi jih bil ti sebi pomeril; in stan, no stan je bil pa tak, kakor pri mojem starem kožuhu, le da je bil prekljan.“

Krojaču se je vidilo, da ima nekaj na jeziku, vendar jo je pogoltnil, bodi si, da ni mogel kaj zoper resnico, bodi si, da je spoštoval kerčmarjevo kredo. Kakor bi se ga zabavljica nič ne tikala, ga serkne požirek in potem pravi: „Kdo bi bil to mislil, da bodo tako hitro šli! Glejte, zadnjo nedeljo so še mašo brali. Kaj so bili stari, k večemu kakih šestdeset let?“

„Tri in šestdeset“ mu popravi učitelj, in kakor bi mu hitro šinila misel skoz glavo, reče kerčmarju: „Pokaži mi pratiko, Tone!“ Ko nekoliko išče po nji, reče: „Tretjega so umerli. God je tudi tretjega“, sam za-se govori, „še ene manjka.“

Krojač, viditi učitelja po pratiki iskati, pogleda kerčmarja, in smeh se mu sili na obraz; vendar še le, ko vidi, da ga kerčmar razume, nekako šaljivo reče: „Če se ne motim, vi mislite lotrijarja prisrnukniti“, in pri teh besedah si še roke dopadljivo dergne, češ, da jo je učitelju zasolil. Učitelj na to opazko glavo v nemar povzdigne, Martinčeka resno pogleda in pravi: „Pred vsaj, kakor ti.“

„Tega ne bo nihče oviral“, spregovori Cvirnar krojaču v pomoč, „Martinček morebiti leto in dan ne stavi, in vi ste že vsaj toliko v Kranj znosili, da bo precej lepa terna, če vam vse povernejo.“

„Saj sem svoj denar, če sem ga“, učitelj precej ostro odverne, pa z bolj dopadljivim glasom pristavi, „nektere krajcarje so mi pa tudi že nazaj plačali, in ob kratkem, ako Bog da —“

„Vam bodo vse z obrestmi vred vernili,“ reče kerčmar z modrim obrazom, na katerem je bilo komaj brati skrito šalo. Krojač pokušljuje, da bi mu smeh ne ušel.

„Bote pa vidili, preden ajdo požanjete, bom zamogel Jeperčanom posoditi, za kolikor me bo kdo nagovoril.“

„Meni bo toliko dosti, da tu — le Cvirnarja poplačam,“ reče Martinček, „samo tega ne vem, ali bo zadovoljen, čakati do takrat.“

„S kako zvijačo ga bote pa zdaj prijeli“, vpraša kerčmar, „ker luna, na katero ste še vlani vse upanje stavili, nič ne pomaga?“

„Luna, tega sem prepričan; vse to vlada, samo toliko sem previdil, da gospodje to sami dobro vedó, in da jih vselej zapró, kedar bi imele tiste priti, ki jih je luna povedala.“

Krojač je jel učitelja bolj pazljivo poslušati, in bodi si radovednost, bodi si, da je na skrivnem tudi časih svojo srečo poskušal in da je hotel zvediti pripomoček, jo enkrat zasačiti; ne more se zderžati vprašanja: „In kako pa vam jih pove luna, vendar kar ne izgovori ali zapiše jih ne?“

„O gospod šolmošter imajo vse drugači umetnije zraven“, reče kerčmar, „meni so jih enkrat razlagali; le škoda, da sem jih večidel pozabil, sicer bi ti jih povedal; morebiti bi bil ti bolj srečen ž njimi.“

„Bog me obvari tega“, reče Martinček in nehoté zarudí. „Mene to le mika, kakor vse, kar se od zvezd in od lune pripoveduje. To sem že slišal, da luna morje privzdiguje, kakor tudi, da ni vse eno, ali se človek o mlaju ali pa o polni luni ostrize, in več takih reči; da bi pa luna tudi pri loterii imela kaj opraviti, tega bi si ne bil mislil.“

„Marsikdo bi tega ne verjel“, reče učitelj, „ali meni je to prav vse eno, kar vem, to vem, drugi naj rekó, kar hočejo. To je, da se človek ne more popolnoma zanašati na to, ker je zvijača vmes; naj bi šlo vse po pravici, kdaj bi bili že ljudje loterijo vzdignili!“

„Jaz bi tudi mislil, da imate prav“, pristavi krojač, ki vedno bolj radoveden postaja; vendar ko smeh na kerčmarjevem obrazu zapazi, pristavi: „červavno nič ne verjamem od takih reči.“

„Kakor sem rekel,“ začne učitelj, „to vse luna regira, to je polna luna. V pratiki boš dobil vselej zapisano, kateri dan, katero uro in katero minuto da bo šip. Iz teh treh se dobijo številke, katere morajo biti vzdignjene tisto stavo, ki je šipu nar bliža.“

„Na dan, ure in minute se mora taj staviti? reče krojač, ki stol nekoliko bliže k učitelju pomakne.

„Kaj še!“ ga zaverne ta, „tako ne boš nikoli nič dobil. Čakaj, pa dalje poslušaj“, nadaljuje učitelj in prestriže besedo Martinčku, ko je ravno nekaj hotel opomniti. „Ti gotovo misliš, da jaz samo te tri vselej vzamem, pa to ni tako; v teh treh je še veliko drugih zapadenih, teh prav poiskati, v tem obstoji vsa skrivnost.“

„Zdaj še le prava pride“, reče Cvirnar ter se na vogel mize usede, med tem ko se krojač za ušesi praska in v eno mero ponavlja: „A takó, takó.“

„V treh, sem rekel, jih je več zapopadenih, to mislim tako-le: Če imaš peterko in petnajsto, dobiš iz njih, če jih vkup vzameš, dvajseto; če manjo od večje odšteješ, deseto; če petnajsto na pet razdeliš, dobiš trojko; če jo petkrat vzameš, imaš pet in sedemdeseto.“

Zdaj se mi pa že nekoliko odpira,“ pravi Martinček, „te vse se morajo poiskati, in kedar se tri vjamejo, pa so prave.“

„Pa boš spet en piškav oreh dobil,“ mu zaverne neusmiljeni učitelj. „Tebi bi bilo vse eno, naj bo šip popoldne ali dopoldne; in vendar se mora na to še posebno gledati. Dopoldne ima luna vso drugačo moč, kakor pa popoldne. Naj bi bil jaz to koj od konca vedil, pa človek se še le sčasoma izučil! Toliko ti povem, da pred dvema leti bi si bili vi že drugega šolmoštra iskali.“

Krojač se je med tem že polastil pratike, ki je pred učiteljem ležala, in je že za vse mesce pregledoval, kdaj da bo šip. „Buzacajna“, mermrá bolj za se, „to bi moral človek znati dobro cifre pisati, v glavi bi jih ne mogel vseh obderžati.“

„Martinček“, se šali kerčmar, „ti ne boš nič opravil s tim, stavim, da jih ne znaš zapisati vseh do devetdeset.“

„O jaz mislim, da bi vsako spravil skupej, če prav malo bolj počasi; poznam jih vsaj vse prav dobro. Pa pusti šolmoštra, naj nama na dalje razloži, kaj naj se stori, če je polna luna dopoldne, kaj pa, če je popoldne.“

„To sem jaz tako iztuhtal,“ poprime učitelj, „da dopoldne luna pomnožuje, popoldne pa zmanjšuje.“

„To se pravi, da cifre luna zmanjšuje popoldne? vpraša krojač, na čegar obrazu se je v resnici bralo, da učitelja ni razumel.

„Tako je,“ povzame učitelj, „dopoldne se sme prištevati in pomnoževati, če je pa šip popoldne, pa ne“. Pri teh besedah gleda krojača, kakor češ, ali ti bom moral to še natančniše razlagati?

(Dalje prihodnjic.)

V Bledu.

(Spisal J. Radonjevič.)

Daleč po svetu slovi naša domovina zavoljo raznih svojih čudežev, ki jih tukaj natura razgrinja očem. Slové imenitne jame idrijske in postojnske, slovi cirčniško jezero, in marsikdo je že občudoval skalnate puščave Kraške, veličanske naše goré — občudovali so to in uno; pa le malo, ali vsaj premalo se še pozná naj žlahniši biser krajske dežele, bleški kraj.

Kako glasno razklicuje svet lepoteje različnih krajev ptujih deželá, kaj se ne govori vse od Švajce, od saksonskih gorá, od Solnograda in prelepe njegove okolice? Vse to in še več, vse te in še lepše čudeže razkazuje tukaj v majhni podobi bleška okolica. Kolikokrat so že

popisovali in popevali čarobne okolice jezer zgornje Italije, kaj se pač ne čuje povsod od čudežev švajcarskih in tirolskih gorá, od lepotij krasne doline, skoz katero reka Rén med starimi razvalinami zdaj mirno teče, zdaj v šumečem padu čez skale bobni, — vse to: prelepo višnjevo jezero, silne, snežne goré, stare gradove in razvaline, v katerih pač tudi veje duh starodavnih časov, ljubeznjivo dolino, skoz katero bistra Sava bobneče valí svoje valove proti jugu, slapove in vse druge čudeže tudi, našel jih boš tukaj, v domovini naši, v sercu kranjske dežele, v Bledu. Pač bo marsikteri se spomnil lepe Prešernove pesmi, v kateri naš mojster pesništva slavi otok bleški. Kdor občuti njegove besede, naj sem pride, naj sam ogleda, kar blagodarna natura je naši domovini dragega, lepega podarila; sem naj pride in spoznal bo potem, kako resnično Prešern pravi, da:

„dežela kranjska lepš'ga kraja nima“,
da ga nimajo tudi kmalo druge dežele, in da smemo, da moremo in da moramo ž njim se ponositi.

V zgornji gorenski strani, v podnožji Triglava, v kotu, kjer se stekate bohinska in dolinska Sava, leži okraj bleški. Če gredé od Radolice skoz Lescé, prideš do verh doline, kjer spodaj pelje most čez Savo, doli boš stopil pervikrat na bleško zemljo. Pozdravlja te tam bistra Sava iz doline, in na desni strani vidiš visoke gore, ki mejijo kranjsko in koroško deželo, vidiš Begunšico z lepo, čedno vasjo v podnožji, Begnje, kjer stojé še silne stare razvaline, od katerih se pripovedujejo lepe pravljice po deželi. Dalje na desni strani pozdravlja te tudi visoki, mogočni Stol in nanj se opirajo Belške in druge dolinske gore, ki so kakor skalnata bran, kakor zidovi, ki jih je natura sem postavila, da varjejo našo domačijo proti severu. Od mosta, skoz majhen, temen gozdič, pelje pot proti verhu, in kmalo se ti odpre, koj med Zagoricami in Želečami, prekrasen kraj pred očmi, ki bolj ko ga ogleduješ, bolj ga občudovati moraš, in kmalo se boš le težko ločil iz tega kraja.

Tukaj v dolini leži jezero, v sredi zelen otok z lepo, belo cerkvijo, ki je božja pot matere božje na jezeru. Čisto zerkalo jezera, v katerem jasno nebo se ogleduje, zdaj od sto in sto leskečih biserov migljá, če veter se v valove zažene in če tje se dervijo proti otoku in se odmetujejo na bregu, na katerem stare, senčnate lipe majejo svoje mogočne krone. V zatičju v nebo kípé sive glave gorskih velikánov: snežne kupe Triglava gledajo v dno in se čudijo znabiti djanju in spakam časov sedanjih. Krog in krog, skalnatemu vencu podobne, se razstegujejo velikanske gore, in bistra, čista sapa, planinski duh te tu obdaja. Serce se širi od radosti, hitrejše vre po žilah kri, kedar se ti cela podoba raja tukaj odpre. Navpik iz jezera, na desni strani se vzdiguje visoka, silna skala, in na verhu stojé stari, sivi zidovi bleškega grada. Nad vami, o zidovi, so leta in stoletja naprej hitele, časi in ljudje so se menili in zmenovali, vi zidovi, ste vidili njih beg, njih

reve in veselje, vi ste čuli glasove radosti in stoke, vetrovi in burje so krog vas šumele in divjale, grom in strele, — vas pa ni zmajal ne šum, ne potres in ne časa beg. Ko bi kamnja govorile, pač veliko bi nam povedati imele od starih, nekdanjih časov, znabiti tudi — od lepših časov! Valovi jezera neprenehoma butajo proti skali, šumé in divjajo, pa skala se ni omečila, ne čuti in se ne gane. Beršlin se zdaj ovija krog zidovja gradú; slepci, modrasi in druge kače se zdaj plazijo v starih kamnjih in znabiti gostujejo že sove in topirji po stolpovih: pa mogočno še stoji grad tu gori na skali in se ozira mirno in tiho v dolino in na jezero, podoba nekdanjih časov, ki so jih razpertije, prevrati, — napredki časa podkopali.

Grič za gričem se versti krog jezera. Na desni, od grada naprej, tam vidiš „nograd“, lep prijazen hribec, deloma s hrastjem in z drugim drevjem obraščen, deloma lepi, zeleni travniki, ki se počasi in lahno proti vodi znižujejo, zanimiv, prečuden pogled za oko, ki dozdej znabiti ni vidilo drugega kot temnih mestnih židov, oparjenih suhih plan. Tukaj pod čistim, višnjevim nebom se razgrinjajo zelene, koščate loke in široki travniki, skoz ktere tekó bistri potoki. Sem ter tje vidiš razkropljene vasi, po gričih stojé cerkve, in čisti glasovi zvonov donijo daleč po dolini. Pod skalo grada leži vas „Grad“, dalje gori Rečica, bolj na desni Podhom in Zasip, in proti goram v bregu Polšica, Višelnica, spodnje in zgornje Gorje. Tu prebiva preprosti, krepki narod slovenski, jedro gorenskega plemena, možje čverste in terde postave, ženske lepe in zale. V sercu tega ljudstva še živi prava, neoskrunjena ljubezen do njih vere in domovine; ni jih še okužila olikanost premedenih nižav in mest, do njih še ne sežejo modrost in zvijače današnje omikanosti, ki jo toliko hvalijo in slavijo in ki v prosti zemlji le prerada dobre, zdrave kali pomori in hlupost in hinavšino v mlade serca vsadi. Da bi naš narod si ovaroval in ohranil svoj zdravi um in svojo pamet, da bi ga napačna izurjenost našega modrega veka saj prekmalo ne premotila in ne pogubila! — To sem večkrat mislil in goreče želel, kedar sem gori na visoki skali grada stal in če sem ogledoval lepe, srečne kraje svoje domovine. —

Od Želeč na levi strani se vzdiguje Straža, visok, precej sterm in lep hrib, za katerim, kakor Prešern pravi, „se hrib za hribam skriva“, lepa, prelepa versta gričev, ki se kraj bohinske Save eden drugega objemajo, dokler da jih oklenete v svojem mokrem njedru združeni Savi. Na Straži se odpira očém razgled po dolini, narpred bogata, široka planjava, kjer v sredi vas Ribno stoji, in dalje doli vidiš celo lepo zgornjo gorensko stran, hribe krog Kamnegorice in Kroke, Radolico in mnogo vasi in posameznih cerkvá daleč doli po dolini. Proti jezeru, na levi strani, kraj Save se steguje Ilovca, koščato obraščena gora, ktero proti „štengam“, poti v Bohinj, meji navpična skala, ki jo „babji zob“ imenujejo. Le malo znana in obiskovana

globoka jama je tam gori pod „babjim zobom“. Pot do tje, čez Bohinsko Belo in Kalpenk, je precej težavna in dolga; kdor pa se ne boji skalovja in pečevja, naj obiše to jamo, in gotovo mu nikoli ne bo žal. Več let je že temu, da sem bil v veliki družbi tam, in še danes se z veseljem spominjam tistega dneva. Kakšne čudeže skriva natura v svojem oserčji! Tam notri, kjer večna noč kraljuje, je ona zidala naj večje, naj lepše hrame, krasne, visoke sobane, stene iz leskečih kristalov, visoke odre iz nar čistejšega marbeljna. Glas človeški čudovito odmeva od stene, se valí od jame do jame, čez skale in prepade, in če bi človek sam prebival tam notri, v ti grozoviti samoti, krog in krog le temnota in skale, čudni občutki bi ga prepadli in znabiti bi okamnelo tudi človeško serce. Od časa do časa padajo kaplje od verha na tla, in znabiti bi človek mislil, da so to gorski duhovi, ki tukaj notri gospodarijo. V visokem hramu, v koncu jame, stojita dva visoka stalaktita, bela ko nar čistejši podobi, terdno, serčno ena z drugo sklenjeni, mož in žena, in nad njima visita od stropa dva curka, čisti vodi podobna. Naš pesnik „domorodnih glasov“ je kerstil te podobi „Kerst Čertomira in Bogomile“.

V dnu pod „babjim zobom“ pa se odpira globoka in divja dolina, skoz katero pelje pot v Bohinj, in skoz katero priteka tudi bohinska Sava. Jaz ne bom popisoval nje krasnega vira, „slapa Savice“, ne bohinskega jezera, skoz katero ona teče, ne vseh drugih in raznih lepoti Bohinja, kar bodo drugi bolje in lepše popisati znali; jaz pozdravljam bistro reko le tam, ko med visokimi gorami, peneča in bobneča, proti Beli priobnbi. Na levem kraju vode vidiš že bohinske goré, bele in ilove peči, Dunaj in druge hribe, ki se sklepajo z rečiskimi planinami in rotmi, nižje spođeje z Osojnico, kraj katerega hriba se začinja temna dolina „v Zaki“, s Pokluko, Lipanco in debelo pečjo, ki kot zvesti služabniki starega očeta Triglava tam stojé in varjejo nar lepši kraj naše dežele. Lepšega razgleda kakor z verha teh gorá, do zdaj še vidil nisem. V ozki belški dolini se med skalovjem in pečevjem vije Sava, čista in zelena ko smaragd, in na kraju stojé stare visoke smreke, jele in koščate bukve; tam se odpera zelena planjava in tu stermé gole peči; v jami doli blišči višnjevo zerkalo jezera, in v dnu se razprostira široka planjava, vasi in mesta; reke se vijejo po dolini in nosijo silnemu morju naše pozdravila; po hribih pa se svetijo bele cerkve, kakor zvesti varhi domovine naše, mogočni stebri, nad katerimi je razgernjeno čisto, jasno nebo! To je naš Bled, to je raj dežele krajnske!

Bil sem še otrok, ko so mi domá pripovedovali, da je nekdam na gradu živela prelepa, mlada gospa, ki je vedno žalostna bila in je zmiraj černo obleko nosila. Bila je mlada udova. Možja so ji divji tolovaji v gozdu umorili, in njegovo telo v jezeru potopili: zato je ona tolikanj jokala, da so nje cveteče lica obledele, in da z ljudmi ni skoraj besede več govorila. Vsak dan se je na otok peljala in tam, pred

podobo matere božje v majhni kapelici, je vsaki dan dolgo klečala in molila; ali pa je sedela na bregu jezera pri studencu in ni se ozerla ne na levo, ne na desno, in le v temno dno jezera je bilo obrnjeno njeno oko ali pa proti nebu. Zbrala je vse svoje drage zlate in sreberne posode, ves lišp in kinč, ki ga je kdaj nosila, sto in stokrat je večno zvestobo umerlemu obljubovala, in dala je vlti dragocen zvon, v spomin svojega moža. Zvon so pripeljali; bil je iz čistega, dragega blaga, sladko in glasno kakor angelsko petje je bilo njegovo zvonenje; djali so ga v černo ovenčano ladjo in odrinili so proti otoku. Pa nenadama je divja burja vstala; ni pomagala ne molitev ne vesla moč: zvon in ljudje, ki so ga vozili, vsi so bili v globini pokopani in nihče o njih nič več povedati ne ve. V časih pa, kedar je nebo prav jasno, in kedar tihi večer svoje krila razgrinja čez jezero, kedar luna svojo blede luč čez jezero razliva, se čuje iz globočine jezera sreberni glas potopljenega zvona. Takrat se ribič upre z vso močjo v svoje veslo, ker ve, da huda nevihta bi znala vstati, in da razserdeni valovi bi znali njega in ladjo pogubiti. Mlada udova pa je zapustila svet in svoj visoki grad; dala je vse svoje premoženje in bogastvo, da so cerkev na jezeru zidali, in ona je bosa romala celo v Rim. Sam rimski papež je poslal potem na jezero v novo cerkev en zvon, sam ga je blagoslovil in mu je dal čudno moč, da vsaki, kdor ž njim zvoni, si s tem dopolnjenje ene svojih prošnj in želja od nebes izprositi zamore. Ljudje zdaj na otok tje romajo k materi božji; vedno poje mali zvon, in veliko, veliko ljudi tam prosi za odrešenje od rev in terpljenja, ki jih v življenji tarejo: pa le malo jih je, ki mislijo tudi na sveto, nesrečno ženo, ki je daleč, v ptuji deželi, v nekem samostanu umerla kakor ponižna pokornica. — Tako so mi moja mati pripovedovali, in jaz sem jih zvesto poslušal in sem zvesto ohranil v pameti pripoved od srebernega zvona in od černe žene.

Č a j.

(Spisal V. J.)

Druga družinska pijača, ki je daleč razširjena po svetu, je čaj ali tē. Res da je v naših krajih manj znana od priljubljene kave, pa vendar je mnogo večje imenitnosti, če se gleda na moč in število ljudstev, ki so jej strastno udane. Korena je kitajskega; zakaj Kitajci jo imenujejo v svojem jeziku: ča, čaj in v deželi Fo-kianu tudi tia e. Pa to imé ne gre samo kitajskemu čaju, ampak vsaki topli pijači, ki jo napravljamo iz rastljinkega peresa ali cvetú, če ga polijemo z vrelo vodó ali s kropom. Tudi Slovencom je znanih mnogo enacih pijač, s kterimi si sopet skušajo pridobiti zgubljeno zdravje. Kteri ženkici bi ne bila znana zdravilna moč kamilic, zjabeljna, lipovega ali bezovega cvetú, kterege rase obilno po naših krajih itd.? Kitajski čaj so pa prejeli

Europejci od daljnih Kitajcov, ki ga popijó, da ni povedati koliko. List, iz kterega se dela, raste na drevescu ali germu, ki ga imenujejo rastljinoslavci *thea viridis*, *stricta* itd. V žlahti je družini krasno cvetečih kamelij, ki so šele v najnovejih časih jele sloveti po vertih gosposkih. Kakor poprej pri kavi, oglejmo tudi pri tej pijači najpred rastljinó, ki nam daje žlahtno čajevó perje.

Čajev germ ali čajnik (*thea viridis*) raste po solnčnih hribih ali robéh v izhodni Azii, posebno v nekterih deželah kitajskih in japonskih, kjer se že od nekđaj prideluje. Domačemu germu ne pusté visoko zrasti, da se lože obira; zato je izrejeno drevesce navadno le 5 — 6 čevljev visoko; v divjem stanu pa izraste še čez 10 čevljev. Popotniki pišejo, da postane germ zelo koščat; šibke veje se spletajo v gosto okroglo krono, ki je pretkana s svitlozelenim, podolglatim, po krajéh narezljanim perjem. Ker se veje koj nad korenóm na vse strani razraščajo, je bolj germu podoben kakor drevesu. Perje mu nikdar hkrati ne odpade; torej ostaja čajev germ vedno zelen, kakor drevó arabske kave. Holandski poslanec Neuhof, ki ga je vidil l. 1656 na Kitajskem, ga primerja po zunanji podobi rožnemu germu; po besedah Angleža Johnstona pa je čajeva plantaža podobna vertu, ki je nasajen z germičevjem kresnih kosmatink ali bodečega grozdíčja (*ribes grossularia*). Gotóvo je pa, da je v divjem stanu vse druge podobe; zakaj danski popotnik Wallich, ki je dolgo časa živel v izhodni Indii, je našel v deželi Assamski cele gozde divjega čajnika, ki je bil šibju ali nizkemu drevju podoben. Domači ali umetno izrejeni čajev germ cveti na Kitajskem zgodaj, in cel mesec od srede mesca decembra do srede januarja stóji v cvetu, kakor piše učeni popotnik Fortune. Cvet se sklada iz bele večperesne krone, katero objema zelen večperesen kelih. Kedar je drevesce v polnem cvetu, je viditi, kakor bi ga bil nov sneg opadel, in prijetne dišave razsiplje po celi okrajni. Sad imá tri predaljške in v vsakem eno zerno terdih skorjic kakor oreh. — Čajevó perje, ki prihaja na prodaj, je vse le od domačega germa.

Prestara je že njegova obdelava. Množijo ga po zernju, ki ga sadé v posebnih vertičih; odtod ga presajajo na določene prostore. Čajevi nasadi, kakor smo že omenili, se nahajajo po hribih in robéh blizo rek in potokov; tu se nasajajo v redí, blizo štiri — pet čevljev saksebi. Zemlja se poprej obdela in narahljá: v nekterih krajih, posebno na japonskih južnih otokih, jo silijo tudi z raznimi odpadki. Fortune pravi, da raste čajev germ v lahki, peščénati zemlji, kjer bi neki laške pinije ali naši dobi obilno plenjali. Sence ne ljubi, vendar mu mraz in druge uime ne zmorejo preveč škodovati. Mladikam se navadno že zgodaj veršiči prirezujejo, da se bolj zgoščevajo in previsoko ne izrastejo. Že v tretjem letu jame roditi in daje žlahtno perje za rabo; v najbolji rasti je sedmega leta. Ostarikovo drevesce rodi manj žlahtno perje; zato se berž izruje in na njegovo mesto mlado

zasadi. Le malokteri germ daje do dvajstega leta perje za rabo. — Gledé tergatev so oznanila raznih pisateljev in popotnikov nekoliko navskriž; pa saj ni čuda, če pomislimo, da raste čaj v krajih, različnih po podnebjju in po legi zemljopisni. Verh tega so v raznih deželah tudi navade pri delu in opravlilih zelo različne. Učeni in zvedeni Fortune piše, da se čajevu perje po štirikrat v letu obira; pa vsaka tergatev se tako opravlja, da vedno še kaj perja na germu ostane. Perva tergatev se prične sred mesca aprila, toliko da se je mladje na drevju pokazalo. Ta tergatev daje najzlahtniše perje, imenuje se čaj perve spomladi. V začetku mesca junija, ko se je perje po germu prav zgostilo, se terga čaj druge spomladi. Za mesec dni pozneje se opravlja tretja tergatev, ki daje že manj zlahtno perje. Šterte tergatev list se imenuje jesenska rosa in daje najslabšo robo. — To delo opravljajo navadno ženske in otroci z rokami; od opičnega čaja pa pravijo, da ga mulijo opice, ker raste na najviših skalnatih hribih. Koliko je v tej pravljici resnice, naj presodi vsakdo sam.

Presno perje še nima tistega zlahtnega duha in ukusa, zavoljo kterega sloví čaj blizo po vsem svetu. Oboje zadobi šele po sušivu. Sušivo je tedaj za čaj najvažniša reč; po njem šele postane razloček med zelenim in črnim čajem. Pod tem dvojnim imenom so zapopadene vse sorte kitajskega čaja, ki so po svetu na prodaj. Bil je čas, da so učeni možje, premalo podučeni, terdili, da se terga zeleni in črni čaj na germih dveh med seboj različnih verst; ž njimi je bil tudi učeni Linee enake misli. Vendar kitajski pisatelji govoré le o eni sami versti čajevoga germa, ki daje list za zeleni in črni čaj; tudi nekteri kerščanski misionarji na Kitajskem, n. pr. Neuhoft, Kaempfer v svoji prirodni zgodovini Japonskega, Thunberg in še več drugih, ki so potovali po domovini čajevoga germa, omenjajo samo ene verste čajevoga germa, ki se je, se ve da, po izreji v raznih krajih nekoliko sprevergel. Vsako sumnjo nam pa je odpravil Fortune, ki je na lastne oči gledal priprave zelenega in črnega čaja. Po njegovih besedah obstaja glavni razloček v tem, da se zeleni čaj berž po tergatvi nad ognjem posuši in na zadnje še nekoliko obarva; sušivo črnega čaja se pa godí delj časa. Sperva se pusti perje na bambusovih lesah, da na solncu vedne in mehko postane; potem se v kupe zloži, da se vgreje in nekako prekipne, pri čem se tudi njegova barva spremeni: na zadnje se šele na ognju popolnoma posuši. To delo je kaj težavno, ker morajo z golimi rokami perje v železnih ponvah in drugih posodah obračati. Godí se to v posebnih hišah, kakoršnih je Fortune pri mestu Kantonskem mnogo vidil. Osuhlo perje se potem med persti v ma'hene zvitke zvalja, lepše od slabjšega odbere in skerbno poshrani. Na prodaj pride po navadi v plehnatih puškicah, ki so znotra s papirjem prevlečene ali kako drugači varovane, da se čaj ne nategne, posebno če se vozi po morju ali po rekah. Da se jim ne skazi, mu Kitajci radi, posebno zelenemu

čaju, prahú iz žganega sadra primešavajo. Ker nekteri, posebno eu-ropejski in amerikanski, kupci žlahtno dišeč čaj visoko čislajo, mu dajejo po cvetu dišeče oljke še bolj prijeten in žlahten duh.

Pa ne samo tergatev in sušivo določujete njegovo ceno in do-broto; tudi lega čajevih vertov in mladost drevesic so pri tem velike važnosti. Čaj, ki raste verh hriba, je boljši od onega, ki raste v ravni ali sred hriba. Visoko se ceni tisti čaj, ki ga tergajo na stiku dveh hribov ali berd; imenuje se jajčna rastljiná. Na najviših skalnatih verhik raste opični čaj, ki močno slovi po svetu. Po zemljopisni legi se najviše ceni kitajski čaj, ki raste med 27. — 31. stopnjo severne širine, posebno na hribih Bohejskih. V Japonu pa raste najboljši čaj na otoku Niponu, ki daje tako imenovani imperialni ali carski čaj. Na Kitajskem pa se prideluje carski čaj v izhodnih krajih nebeške države, kakor Kitajci imenujejo svoje carstvo. Ta čaj se mora z rokavicami obirati, in vselej pride uradnik iz Pekinga, da je pričujoč tergatvi. Pri-delek se prepelje v Peking, in le car sam in njegovi svetovavci ga smejo piti. V kupčijo ne pride, le ruskemu caru so ga vsako leto nekoliko pošiljali. Kakor ob tergatvi tertnega grozda, se obhajajo tudi na Kitajskem ob tergatvi čajevega perja posebne veselice in go-stije. Englež Ingham Travler je preračunil, da se čaja samo na Ki-tajskem več prideluje kot 2240 milijonov liber. Johnston je po cenilih nekterih popotnikov, da oral sveta blizo 600 £ roditi more, izrajtal, da je na Kitajskem vsaj 3½ milj. oralov obsajenih s čajevim ger-mom. Iz tega, se veda le splošnega, računa smemo soditi, kako je pri Kitajcih razvita ta veja domačega gospodarstva, koliko čaja Kitajci in sploh Azianci popijó in kako bogastvo donáša ta obilni pridelek domači deželi.

(Konec prihodnjič.)

Je-li nam treba kritike ali ne?

(Spisal Fr. Cegnar.)

Med tistimi, ki so se z Levstikom vred za kritiko poga-njali, sem — če se ne motim — najpervi „kramljál“. Spodobi se mi toraj, da se pogovorim z „Novicami“, ki so nas zastran kritike nekako strastno zavernile, s prijazno in ne z mogočno besedo, ker dozdeva se mi, da gre za važno reč.

Vidim, da moram povedati, da kritika ne obsega le „gram-a-tike“ in „germanizmov“; to je le obleka, ki naj se še le potem sodi, ko se je jedro, to je, notranja predmetova cena in razsnova po celem obsežku vsestransko pretehtala, ne pa „per Bausch und Bogen psovala“. Res je, presojevali in čistili smo čerko in gram-atiko, ali, kakor „Novice“ pravijo, „gramatiko godli in ger-manizme grajali“ uže doslej času po vseči; zato pa smo tudi tukaj še dovolj srečno napredovali; čeravno je zoper ta napredek

včasih kak vihar ustal, vendar je vselej pravo obveljalo in se polagoma vkoreninilo v našem slovstvu. Spominjam le na Čopovo vojsko, na novooblikarski vihar in na pravdo o doveršivnih in nedoveršivnih glagolih. Vse troje je rodilo slovstvu obilo koristi; to spoznajo sedaj uže tudi skoraj vsi tisti, ki so se ustavljali napredku. Ne kesajmo se toraj abecedne vojske in „gramatičnega kavsanja“, čeravno smemo reči, da je kavsanje zbudila vselej le tista stranka, ki se je morala poslednjič podati. Možje napredka so vstali vselej s prepričavno besedo na noge. Zaničevanje od druge strani jim je le tedaj in tedaj kako grenko izsililo — saj kri ni voda. Naj napreduje odslej gramatika kakor doslej! Prašam pa, koliko kritike je doživelo doslej naše slovstvo, kar se tiče njegove notranje cene? — Skoraj čisto nič! Tu nas žuli čevelj, tu je treba na perste stopiti, ako nočemo ostati do sodnega dne samo slovničarji. Kritika je neločljiv del slovstva vsacega naroda, z začetjem njegovim se začinja ona in napreduje s slovstvom vred; ona meri slovstvo po njegovi stopnji, na kateri ravno stoji, in mu trebi pot k vedno večji omiki. — Kjer koli zastaja kritika, zastaja ž njo vred slovstvo. To resnico spoznavajo vsi izobraženi narodi, in vsa izobražena slovstva nam so žive priče, da je slovstvo toliko vspešneje napredovalo, kolikor bolj ga je podpirala umna in poštena kritika. Ni tedaj res, da sedaj še ni čas za kritiko. Kaj nam bo pa pomagala še le tedaj, ko bo naše slovstvo uže doveršeno in bo jelo, kakor vsaka reč pod solncem, počasi hirati? Čisto nič, mlatila bi prazno slamo, slovstvo bi ostalo, kakor se je zveršilo. Popravljaj in kerpaj brez uma postavljeno poslopje, pa boš vidil, koliko boš opravil.

Vsak pisatelj, ki ne piše zgoli za dobiček in za lastno slavo, ampak za narod, mora vesel in hvaležen biti, ako ga kdo na to in to opomni, da popravi in se v drugo enakih napak ogiblje. Še sirov človek se zahvaljuje za podučevanje, koliko več pa moramo to od pisatelja tirjati, ktereга čislamo za izobraženega človeka. Če pa kdo piše sam za-se in je tako občutljiv, da ga vsaka besedica berž v kožo vbode, ali v svojo slavo tako zamaknjen, da misli, da mu ni verstnika pod solncem, naj pa ne prodaja svoje učnosti svetu, ampak obeša naj svoje umotvore po izbah, v katerih stanuje, na vse štiri stene, naj jih okuje v zlate okvire, in naj se jim čudi, ko'likor mu je drago. Kar pride med občinstvo, to pa je lastnina vsih in občinstvo ima pravico, mu tisto stopnjo odkazati, ktere je vredno.

Zavolj „male pešice pisateljev“ se nikakor ne sme kritika zabranjevati; naj bo uže pri takih okoljščinah kolikor mogoče ljubeznjiva, vendar pa zdrava in vseobsežna; da pa naših pisateljev vendar le ni tako mala pešica, pričuje uže to, da morajo slovenski časopisi sostavke na stran devati, ker jim prostora pomanjkuje, da marsiktero delo trohni v omari, ki bi vredno bilo, da se na dan spravi; koliko tacih del bi bilo uže zdavnej med ljudstvom, ako bi smeli naši nepremožni pisatelji tiskarne stroške, s peskom plačevati! Ker se pa ve-

liko njih in najizverstnejih loví po svetu s trebuhom za kruhom, toraj je njihna mošnjica preveč skerčena, „da bi se vsedli in delo za delom na svitlo dajali in tako bogatili slovstvo naše“. Še košček kruha si mora ta in ta pritergovati, da ima za poštnino.

Če je bila naša kritika doslej „bolj ljubeznjiva mati“, bodi tudi odslej; ali ljubeznjiva mati ni tista, ki otroku skoz perste gleda in njegove pregreške zakriva: taka ljubezen je slepa, škodljiva; ljubeznjiva mati mora sicer otroka ljubiti, pa tudi svariti in karati. Ravno taka je s kritiko. Mi ne želimo pisateljev s kritiko na nos na vrat naskakovati in žaliti, ali to želimo, da nam bi kak umen mož odkrival naše slabote v pisanji, pa tudi zasluge po dolžnosti cenil, da nam bi glavo bistril, nas odvráčeval od prihodnjih pomot, priporočeval dobra dela, za slovstvo budil in v nemal dobre pisatelje, posebno nadepolne mladence; na mladih svet stoji. Mi želimo, da se vsacemu pisatelju tisto mesto odkáže, ktereга je vreden; da se nepoklicani pisáci, kterih dela so narodu v sramoto in škodo, zavračajo iz častitljive družbe narodovih pervakov. Mi nočemo nobenega novega viharja, ampak pametnega in treznega presojevanja naših del. To pravico pa nam je dala uže natorna postava, in gorje nam, ako bi je ne bila; letali bi še po goščah v volčjih kožah!

Vsak pisatelj piše tako, kakor ve in zna; kakor mu um in serce velejata. Je-li um vsacega pisarja „infallibel?“ Je-li njegovo serce vselej prav ubrano? Kdo bo to terdil? Če pa ni tako, ali ni prav po bratovsko, da se mu pové in reče: Ti brate, lej! to jaz mislim, tako in tako, pa ne zámeri! Če ima tak pisatelj le kaj možganov v glavi, se bo zahvalil za poduk. Kaj pa, če kritikar pisatelja natolcuje? Tedaj se bo zavernil, kakor se mu spodobi, in če ni za rabo, ga homo le kmalo v kozji rog ugnali. S krivično kritiko ne opravi nihče nič; tak kritikar ostane poslednjič sam na sramoti. Kdor kritiko prav pozna, ve, da je ona strinjeni um naroda. Korist kritike je tedaj očita. Upi-rajmo se še tako zoper kritiko, čas je rabelj, sterl bo skoraj vse overe in postavil kritiko na mesto, do ktereга ima pravico.

Če uže mora biti, da se spomnimo nemške literature, pa pogledjmo koj na začetek taiste; vsaj to bo znano, kako so hrepeneli uže prvi nemški pisatelji po njej in kako so jo v djanju rabili; kdor tega ne verjame, naj bere njihne vzajemne dopise, pa bo tudi tukaj pravde konec. Da je ravno Lessing preporodil nemško slovstvo, to izhaja od tod, ker pred njim ni bilo moža, ki bi bil za tako delo sposoben. Ako bi pri nas kak Lessing vstal, (ako ga že nimamo), gotovo bi tudi naše slovstvo preporodil: godilo pa se bi mu morebiti, kakor se je godilo najverlišim našim možakom. Nismo še pozabili, kako je moral eden izmed njih lešnike tretí, pa je imel, hvala Bogu, dobre zobe, terl jih je, da so letele lupine iz Ljubljane noter do Donave! Drugemu so se metale kvante na prezgodnji grob, potem pa spominek postavil; zoper tretjega so Odisejevi meh odvezali in vse viharje na-nj zagnali,

poslednjič pa so sami poginili; čertemu so celo mili dar božji, kosček kruha, od ust odtergali! Nemški pisatelji so živeli zgoli med nemškim narodom, so si slovstvene izdelke vzajemno rešetal; slovenskih pisateljev pa goni osoda obilno po tujih krajih, ne morejo umotvorov vzajemno rešetati. Iz tega je jasno, da imajo slovenski pisatelji še več pravice na kritiko, kakor so jo imeli nemški. Pa saj nam ni treba hoditi med Nemce, obernimo se k prvemu bratu na Jugu; od Reke se glasi za potrebo kritike; čeravno je Neven nekega pisatelja uže za strašilo na kol obesil, vendar mu še niso vratu zavili. Časniki so za kritiko najpripravniši. Od časnikov tirja občinstvo dobrih naukov in svetov; občinstvo kupuje knjige, tirja toraj, da se mu priporočajo tiste, ki so mu najkoristniše; to pa zamore le iz kritike posneti; ako gleda le na oznanila in na naslove knjig, se lahko zgodi, da kupi mačko v žaklju. — Zopet važen dokaz, da je kritika potrebna.

Omenili smo, da se je sukala dozdanja naša kritika zgoli ob čerki in gramatiki, predmeta samega se je le redko in še tedaj le poverhu dotaknila; če tedaj svetujemo kritiko tudi od te strani, ne tirjamo, „naj se le obilno glasi in rabi kritika; le kritika, le kritika!“ tirjati pa moramo, da se ujema z današnjim slovstvom, in kdo sme nas karati zavolj te pravične želje? Gospodje gotovo ne, katerim uhaja obilo več kritike kakor nam; saj so vse tiste učene preiskave o starinstvu, ktere priobčujejo in ktere mi jako čislamo, kritičnega zapopada. Kako sme tedaj kdo mahati zoper koga, ki je vpleten v isti zadevi!

„Ali uhaja naše slovstvo na napačno pot ali ne, da bi potem kritika pravico zadobila, to se še le praša. To vprašanje pa zamore le kritika rešiti. Lej, zopet potrebo kritike! Naj se nahaja slovstvo na še tako napačnem potu, ako se zabranja kritika, se bo sploh mislilo, da je na najboljem. Vse se mi dozdeva, da ni še tako davno, kar je zgrešilo tudi naše slovstvo pravo pot, vernilo se je potem zopet na bolje; bilo bi morebiti do današnjega dne uže globoko vgreznjeno, ker mu kritika ni z napènega pota pomagala, ako bi ga ne bile vernile — serbske narodne in Prešernove pesmi. Smo-li uže sedaj na pravem potu? O tem se ne prederznem soditi, to mora nam kritika pokazati.

Da nas bi poslal „Prešerin rakom žvižgat“ kakor je poslal zvezdoglede — pa naj se pomni v kakem pomenu — tega ne verjamemo. On je stal vedno na strani napredka. Ko se je jelo naše slovstvo s pravega pota umikati, je bil on prvi, ki je to zapazil in grajal; njegove „pušice“ in njegova nova pisarija — večkrat v krivem pomenu od naših pisateljev rabljena — celo njegov spomina vredni stih: „Le čevlje sodi naj kopitar“: nas nikakor ne more kaj tacega uveriti.

Toliko bodi rečeno na peti stavek gospod Hicingerjeve kritike in na pristavljeno opazko v 37. listu „Novic“. V pretres prvih štiri-

rih stavkov se za sedaj ne spuščamo, in rečemo le toliko, da so vegasti, ker gospod kritikar resnico z neresnico meša. Da nisem lažnik, primem koj za prvi stavek, kjer stoji tole: „Gospod pisatelj Napak tako govori, kakor da bi doslej nobeden zmed slovenskih pisateljev ne bil razumel slovenskega duha.“ In vendar gospod Levstik v „Napakah“ naravnost govori, da je Prešerin lepšal in gladil jezik. Kdor pa jezik lepša, od tega se nikakor ne more reči, da ne razume jezиковega duha. Ne rečem, da bi ne bil gospod Levstik včasih nekoliko preoster; s posebno bistrim umom obdarovane glave so rade take; naj se mu to po bratovsko pové, pa bo za vse prav. Sicer bi pa bilo dobro za nas, da prebiramo njegove spise, v njih se nahaja dobrega nauka za vse. Prazno pričanje brez dokazov zavračajmo vsikdar, podajmo si marveč bratovsko roko in učimo z vljudno in pošteno kritiko drug drugoga. Tako se bomo vzajemno krepili in narod veličali; ako pa kritika koga izmed nas z odra pahne, naj bo! Zguba ne bo velika.

To sem hotel povedati, pa nikomur v ponos *); naj mi tedaj nikdo ne zameri!

Glasnik iz domačih in tujih krajev.

Iz Varaždina. M. Kračmanov. — Pripovedke o vilah:

b) Bili su negda tri brati, ovi su potuvali po svetu. Došli su do jedne cirkve i idu k meši. Kađ je meša minula, dopala se njim je jedna puca i veliju: idemo za njum, da budemo znali, gđe je doma. Ovi idu i dođu do one hiže i idu nutri pak prosiju, da bi njemu jednomu za ženu dali ovu pucu. Veli mati njezina: ja vidim, vi ste vsi lepi, nu vsem nju ne morem dati, nego samo jednomu i to onomu, koji bude donesel zlatnu jabuku. Vezda ovi tri odidu, pak dođu do jedne šume. Vezda veli naj stareši brat: mi se budemo razišli, morda koji bude našel ovu jabuku. Vezda ide naj mlajši brat po naj veći šumi i stane se z vukom. On ga pita: a kam ideš ti? Ov nije njemu nikaj štel povedati, samo je išel mimo njega. Ide dalje i stane se z medvedom. Ov ga opet pita, kam on ide? On opet nije nikaj odgovoril, nego išel je dalje i dojde na jedno lepo polje. Tam si sede i premišlava, kam da vezda išel bude. Nigde nikaj ne vidi, nego tam jeden zakleti grad. Na jeden put dojde jedna strahovito lepa Vila, pa ga pita, da kaj on ovde dela, pa mu veli, da bi mu ona pomogla, ako bi on pošten bil. Onda zeme svoj rubec z glave, zagleda on strahovito lepe lasi, pa mu reče, da kaj god bude štel, samo naj taj rubec v desnu ruku zeme. Onda je znikla. Dečko prime rubca i ide. Kad bi on bil dalje malo odišel, čuje strahovito lepo popevanje i igranje tak, da mu se v srcu nekaj genulo. Nu ide kre onoga grada i

*) Ponos = Борwurf, starslovenska beseda, se v Istri še obilo rabi. Pis.

vidi, kak se kraljevska či z zlatnum jabukum igra. Vezda ide on vu ov grad i prosi za službu. Kralj mu odgovori: ja nikakove sluge ne trebam, pri meni je samo onaj, koji moju čer zeti oče. Onda veli on: pak bum ja delal vse ono, kaj budu rekli, samo da čer dobim. Vezda veli kralj, da mora kroz ov grad duknuti i ako ne dukne, da bu ga vubil. Ov prime svoj rubec vu desnu ruku i duknul je još ober grada dvanajst klastrov. Onda mu veli, da mora kroz jeden naj veči turen duknuti i s turna onaj naj zgorni križec donesti. Ov je još ober turna dve sto klastrov duknul i križec zel. Onda je kralj odlučil, da budu gosti. Ov je rekel, da neče, da ide po svoje stareše, da onda gosti budu, nego za znamenje naj mu daju zlatu jabuku. Dobi on jabuku i odide. Dojde na ono isto polje i čuje strahovito lepo popevanje i igranje i plesanje, i bil je on sam strahovito vesel. Dojde na jeden put Vila i dade njoj rubca i zahvali se, ona pak njemu veli, da nigdar nikomu povedati ne sme, kaj je čul i videl, niti svojoj ženi niti nikomu. Onda ide on tam k onoj puci i donese jabuku. Dobro. Odlučeno je bilo, da su na zdavanje išli, i gosti su bile, i ja sem na goste bil, pil sem strahovito jako, zato su mi dan današnji vusta i jezik moker. A ovi dva brati, kad su potuvali, gde su se s kim zestali, vsakomu su povedali, kaj iščeju, iz vsakoga su se norca delali, a ov nije nikomu štel povedati, samo jedini Vili, i za to je srečen bil do smrti.

* V kterih krajih Pruskega in Saksonskega se še govori *lužičko-serbski* jezik? Na to vprašanje je odgovoril predsednik starinoslovcov v Berlinu, da govori v obéh Lužicah na Saksonskem vsaj 90000 ljudi serbski jezik; posebno veljá to od ženskega spola. Kar se pa tiče Pruskega, je djal, je bila po ministerskem ukazu na Hotebuskem gimnaziju za izomiko duhovnikov in učiteljev napravljena stolica serbskega jezika in sploh se, posebno v krajih Sprewaldskih, ne le v nemškem, ampak tudi v serbskem jeziku pridiguje.

* Družtvenikom sv. Mohora dajemo na znanje, da bo „Kole-da za leto 1859“ še tekočega mesca dogotovljena. Kakor lanska bo obsegala tudi letašnja več pripovednih, krajepisnih in natoroznanskih reči za mlade in odraščene ljudi. Verh tega ji bo pridjana tudi navadna pratika s podukom o novih in starih denarjih s potrebnimi tabelami za prerajtovanje denarja. Kinčala ji bo čelo prelepa, v jeklo rezana podoba „bleškega kraja“, ki se bo, v nekaj veči obliki, po knjigarnicah tudi posebej za 20 kr. prodajala.

Imenik častitih g. g. naročnikov. — 291—92. S. Wilfan, fajm, in J. Ankerst, kpl. v Krajski gori; 293. J. Dolinar, učn. na Trati; 294. L. Ravniher, c. k. sodn. adj. v Sobotici, 295. Dr. L. Toman, c. k. advok. v Radolci; 296. J. Godina, c. k. kam. komisar v Celovcu; 297—98. Dr. A. Klemenčič, župn. in A. Vuk, kpl. v Lutomeru; 299. F. Grivec, kpl. na Studencu; 300. U. Golmajer, župn. v Roču; 301. P. Kozler, c. k. not. v Sežani; 302. Dr. Fr. Miklošič, c. k. prof. na Dunaju; 303. J. Lukanc, kpl. v loškem potoku; 304. A. Strajnsak, kpl. pri sv. Lorencu; 305. J. Gruden, kpl. v Mokronogu. (Dalje.)